

BIBLIOTEKSVÆSEN.

For omkring 60 år siden, blev der endelig åbnet mulighed for at oprette biblioteker i landkommunerne. Der fandtes bogsamlinger og læseforeninger og, vel især på egnen her, læsekredse. Disse sidste fungerede på den måde, at hver deltager købte en bog hos boghandleren, og man samlede i hjemmene, f. eks. hver 14. dag, for at bytte bøger, måske ved et godt kaffebord og en god snak. Der var for hele Holsted kommune en såkaldt sognebogsamling, en afdeling heraf havde udlån hos købmand A.K. Hansen, Holsted St., og i byen var der ombytning fra et lokale på kommuneskolens loft.

Så i 1920 kom der en ny bibliotekslov, hvorefter også biblioteker i de mindre byer og i landkommunerne kunne statsunderstøttes. Bibliotek betyder ifølge leksikonet-bog og opbevaringsrum - men bøger skulle købes, opbevaringsrum skaffes, der skulle en person til at forestå ombytninger og måske det mest vanskelige, der måtte skaffes en startkapital og senere penge for at holde biblioteket gående. Hele foretagendet skulle godkendes af det nyligt oprettede Statens Bibliotekstilsyn for at få statstilskuddet hjem. Bibliotekskonsulent Jørgen Banke og ledende bibliotekar fra centralbiblioteket i Esbjerg stod da også bi med deltagelse i planlæggende møder.

Allerede 13. juni 1921 stiftedes Holsted St. og omegns biblioteksforening og man samlede straks 640 kr. ind hos deltagerne. Dagen efter blev der truffet aftale med lærer P. Chr. Pedersen om, at han skulle gennemgå et kursus på biblioteksskolen i København og derefter stille sig til rådighed, som bibliotekar, 2½ time daglig i 4 af ugens dage og 3½ time om søndagen. Lærer Pedersen fik sit kursus, men så kom der ting i vejen.

Sommeren blev tør, så man måtte omgående i gang med at opføre et vandværk i Stationsbyen, og samtidig blev der også taget fat på forberedelser til bygning af Sct. Peders kirke, og

dette stillede så store krav til borgernes offervilje, at biblioteket måtte vente. I Holsted by blev Holsted kommunes biblioteksforening startet 14. juni 1921. Forinden var der rettet en indtrængende opfordring til befolkningen om at tegne sig for et bidrag, da leje af de 2 centralt beliggende lokaler, man havde på hånden, deres møblering, brændsel m.m., ville koste mange penge. Der indkom 2.754,75 kr. fra 173 bidragydere.

Efter bibliotekets start blev der afholdt en bazar, der strakte sig over 3 dage og i den anledning blev der forfattet en avis kaldet Bazar-Posten, herfra citeres følgende: " Biblioteksloven af 1920 åbner nu adgang for alle kommuner, hvor der findes interesse og økonomisk offervilje for sagen, til at oprette selvstændige biblioteker. Ved enhver ny sags gennemførelse må de ledende være forberedt på, at skulle bryde flere eller færre vanskeligheder, og for et bibliotek gælder disse vel især befolkningens tvivl. Vort biblioteks bestyrelsen har, besjælet af ønsket om at byen og omegnen må være på højde med udviklingen og en urokkelig tiltro til sagen, heldig gennemført dets start, men den bør ikke alene se på det rent øjeblikkelige, men også vende blikket på det lange løb og huske på, at Holsted kommunes bibliotek skal stå gennem tiderne".

Bazaren gav et overskud på 3.200 kr., og når man betænker, at bøgerne dengang kostede 2-3 kr. pr.stk., var bibliotekets drift sikret adskillige år frem. I 1929 blev der igen afholdt bazar med lignende overskud.

For Stationens vedkommende var Johanne Bennike og lærer Pedersen blevet bestyrelsesmedlemmer af Byens biblioteksforening, og de fik indrettet en filial på Stationsskolen, hvor lærer Pedersen stod for ugentlige ombytninger, indtil der i 1935 igen kom gang i biblioteksplanerne. Der har givet været mange møder, også denne gang, med justering af love, indretning af lokale, indkøb af bøger o.s.v. Før læge Bennike i oktober 1936 kunne holde åbningstalen, hvor han bl. a. sagde: " I bøgerne taler forfatterne til os ud over tid og rum. Om en bog er god eller dårlig afhænger af, om man bedømmer den efter dens kunstneriske værdi eller efter dens indhold, så derom kan ikke opstilles retningslinier. Kun en litteratur er altid dårlig -

den banale". Iøvrigt betegnede bibliotekskonsulent Jørgen Banke åbningstalen som en af de smukkeste han havde hørt, og udtalte videre, at det er sjældent udenfor fagmandens kreds at møde så megen forståelse af bøgernes værdi som i aften. Bøgerne taler ikke, sagde han, når de står med ryggen til, men lukker man dem op, taler de. Bibliotekar Johs. Petersen, Esbjerg, nuværende stadsbibliotekar ønskede også tillykke og tilsagde centralbibliotekets fremtidige støtte. Almineligvis kunne kun eet bibliotek i en kommune opnå statsstøtte, dog med de to Holsted byers særlige beliggende fik de det begge. Mønsteret for oprettelse af disse selvejende el. kommunaltejede biblioteker, i landdistrikterne, har nok været omtrent ens.

Bagefter kom så hverdagen, alt formandsarbejde, udvalgsarbejde o.s.v. var naturligvis ulønnet, konernes medvirken ved at sørge for brød ved møderne, blev gjort for den gode sag. Bibliotekaren fik i hvert de første mange år, en ringe løn. Det var lysten der drev "sagen". Foruden at passe udlånet, føre tilvækstprotokol over alle indkøbte bøger, sende disse til indbinding, sørge for opkrævning af medlemsbidrag fra 2 - mindst 5 kr. pr. år, skulle regnskabet føres. For at få stats-tilskud, skulle sognebiblioteket oppebære et fast stedligt tilskud, der var tilstrækkelig til at opfylde visse krav m.h.t. bogbestanden, lokaler og åbningstider. For Holsted bibliotek var der i 1921 769,00 kr. i medlemsbidrag, 200 kr. i kommunalt tilskud samt 150,00 kr. fra sparekassen, og 100,00 kr. fra brugsen. Indtil halvdelen af det samlede beløb kom så fra staten. Der skulle en personlig indsats til, og det var også en hjertesag for mange, dette biblioteksarbejde, det kan man fornemme ved at læse i de gamle protokoller.

Ved en ny lov i 1964 blev folkebibliotekerne et kommunalt anliggende, arbejdsrytmen forblev den samme i Holsted kommune, hvor der med kommunal bistand var indrettet nye tidssvarende lokaler ved begge biblioteker.

Bogkontoen blev langsomt hævet, men efterhånden begyndte papirark at tilflyde biblioteket i store mængder, bl. a. konto nr. for regnskabet, ibc-lister for bogbestilling, grønne sedler med udtalelser om de nye bøger ect.

I 1970 ved kommunesammenlægningen kom der 4 biblioteker til, så der blev nu ialt 6, og det var Føvling bibliotek - oprettet 1934, også som selvejende, med lærer Nielsen, Tobøl som formand og S. Harbo som bibliotekar.

I det sogn Harbo kom fra, var der nylig startet et bibliotek, så han var varm for sagen, og var da også bibliotekar i omtrent 30 år. Visti W. Pedersen overtog bestillingen i 1966. Også i Føving var der indrettet nye gode lokaler. Hovborg bibliotek som også kom til, var filial af Lindknud folkebibliotek ind til 1970. Mogens Lyngaa har passet udlånet her fra 1952. Hovborg kom med i bogbusordningen, det vil sige, at Holsted kommune indgik i en overenskomst med Esbjerg om bogbusbetjening fra centralbiblioteket, og i 1974 begyndte denne ordning af fungere.

Stenderup bibliotek blev startet i den nyopførte skole, her var man så betænksom at få afsat et lokale med adgang fra indgangshallen, og det var velegnet som bibliotekslokale, denne sag tog Jens Richardt Jensen sig af sammen med lærer Ebbesen m.fl. I begyndelsen rejste bogudvalget til centralbiblioteket, hvor frk. Vig Jensen var behjælpelig med at vælge bøger, senere deltog man i bogorienteringsmøderne på biblioteket i Esbjerg, ligesom øvrige biblioteker i Holsted og deltidsbibliotekerne i amtet også var med. Da lærer Ebbesen fratrådte ved skolen i 1967 og Arne Kjeldbjerg kom til, overtog han udlånet, indtil også Stenderup kom med i bogbusordningen i 1974.

Åstrup bibliotek oprettet 1926. Her havde lærer Hansen og senere Luther Jepsen udlån fra deres private kontor, og det havde også nuværende bibliotekar Jens Jepsen, som kom til Åstrup skole 1951. Efter et halvt års tid blev pladsen for trang, og der blev flyttet til et lokale på skolen, hvorfra udlånet så kunne foregå. Fra Åstrup skal her berettes om en biblioteksvirksomhed, som begyndte før 1867 og som takket være Poul Andersens dagbogsoptegninger ikke er gået i glemmebogen. Der er nok kun få sogne som kan fortælle følgende:

1867 2. februar.

Jeg var i eftermiddag rundt i østersognet at samle abonnementer til oprettelse af en lånebogsamling for sognet. Antegnet blev, foruden mig: Poul Eskesen, Ib S. Andersen, Ib Hansen, Hans Rasmus Christensen, Ludvig Christensen, Mads Christensen, Lars Pedersen og Christen Pedersen.

1869 19. februar.

Modtog nogle bøger med posten af sognebogsamlingens, navnlig 2 hæfter af Henrik Møller: " Forklaring over søn- og festeevangelierne".

1874 5. december.

Da præsten i går med familie besøgte os, modtog jeg en underafdeling af sognebogsamlingen for at forestå udlånet deraf - omtrent 100 bind.

1879 23. marts.

Jeg var i kirke. Der var møde i kroen efter kirketid i anledning af bogsamlingen.

1879 8. april.

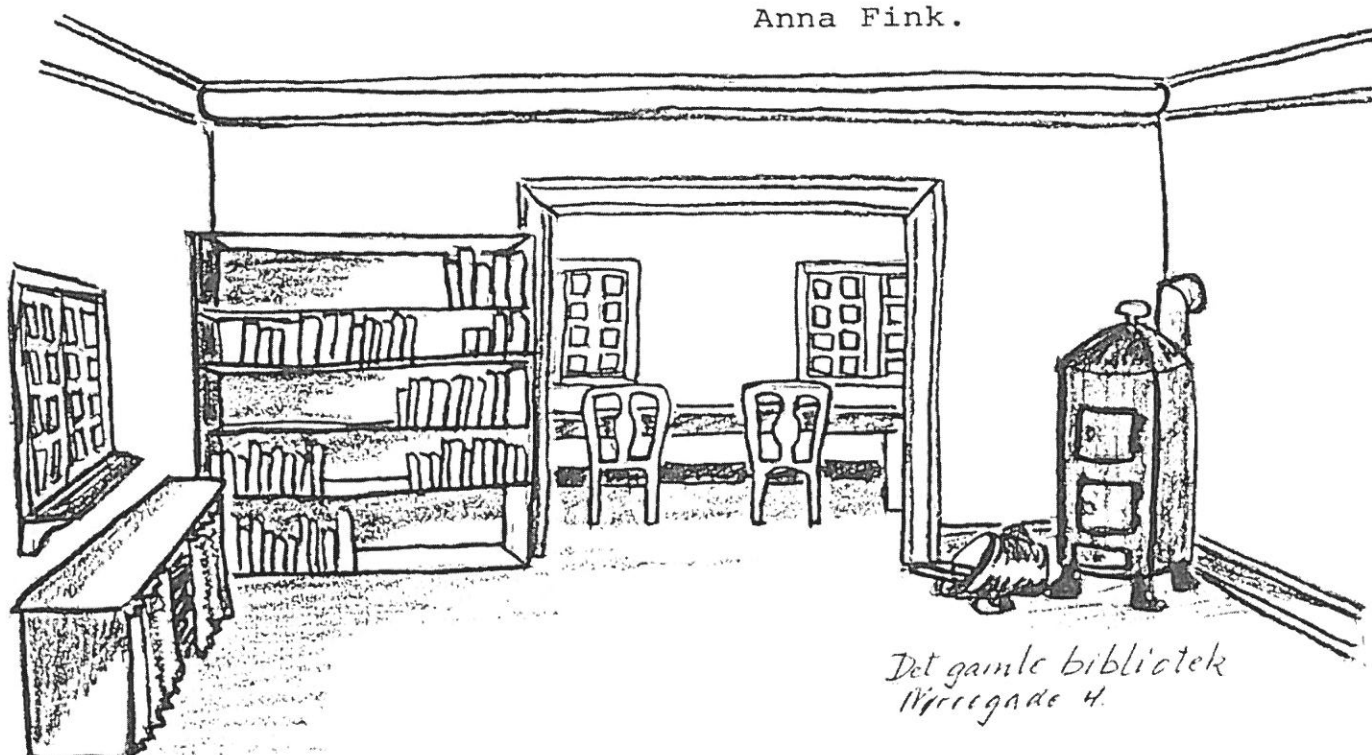
Trykte 400 stk. sedler til påklæbning i sognebøgerne, uddrag af vedtægterne for Åstrup bogsamling i Åstrup skole. Medlemsbidrag for et år 1 kr. vinteren 70 øre, sommeren 40 øre forud. Der fås i reglen kun 2 bøger ad gangen, som under en bøde på indtil en kr. eller tabet af udgangsret ikke må beholdes over 3 uger. Udlån og ombytning af bøger kunne ske efter endt gudstjeneste. Omhyggelighed anbefales.

Dette uddrag af Poul Andersens dagbog, er overladt os af

Olga Pedersen, Åstrup sognearkiv.

For at slutte med det nære, så er det at være ledende bibliotekar for en kommune ikke noget, der længere kan passes på deltid. Da reolpladserne i Holsted bibliotekerne efterhånden var opbrugt, vindueskarmene med og flere lånere kom til. Da der så småt var blevet udlån af noder, bøger med stor skrift og lydbøger, og da loven af 1964 faktisk indeholdt, at kommuner med over 5000 indb. skulle have heltidsstatus - det vil sige ledes af en faguddannet bibliotekar og have åbent mindst 20 timer pr. uge - indgik Holsted kommune en betjeningsoverenskomst med Esbjerg. Det nye bibliotek åbnede 1. august 1978 og var en skelsættende begivenhed i bibliotekssagen i Holsted. Den nye unge bibliotekar Bjarne Meyer, 24 år, lige sprunget ud fra biblioteksskolen, skulle lede foretagendet, og i hvert fald de to "gamle" deltidsbibliotekarer, som fulgte med over i det nye, gjorde sine tanker om det fremtidige samarbejde, de kunne jo være mødre-mindst-til den unge leder. Kollegaer sagde til Bjarne Meyer": Hvordan går det med de to gamle bibliotekarer, er det da til at arbejde med?" og så er det gået sådan at bedre samarbejde, som det på Holsted bibliotek, må der ledes med lys og lygte efter. Dertil kommer at bogudlånet er steget stort, der kan lyttes til musik, der er filmklub for børn og voksne, teaterforestillinger og foredrag. Der bruges fotonotering og mikrofich, og der kan fotokopieres. Men nye spændende ting er på trapperne, tænk på video og edb, biblioteksvæsenets udvikling går fremad ikke på raske fjed, men med stormskridt.

Anna Fink.

Det gamle bibliotek
Nyrregade 4.

Holsted By.

Initiativtager boghandler Pedersen

1921 Den første bestyrelsen bestod af dommerfuldmægtig Richter, læge Larsen, lærer Brøns, fru Nora Schmidt, gdr. Jens Larsen, Jørgen Ullerup og postass. Egsgaard med sidstnævnte som bibliotekar

Senere bibliotekarer

1925 Frk. Riemann

1936 Carl Andersen

1956 Eva Nielsen

1961 Ebba Clausen

1968 Anne Fink

Senere formænd

lærer P. Chr. Pedersen

fuldmægtig Harbo Jensen indtil 1959

Ejnar Fink indtil 1965

Holsted st. Biblioteksforen.

første bestyrelse

lærer Krogh

Vindeballe

R. Hansen

J. Malle

Mads Madsen

R. Staal

ass. Jensen

Kr. Graversen der var formand til 1936

senere formænd

H. Bennike indtil 1947

P.L. Clausen indtil 1950

J.C. Bøgh indtil 1956

H. Bennike indtil 1958

N.C. Rahbech indtil 1962

A. Schelde indtil 1965

Bibliotekarer

fra

1936 P.J. Clausen

1945 J. Chr. Pedersen

1947 Solveig Sørensen

1967 Anna Schelde